

KTPO/esik Koskela Akseli

13.11.2008

Asia/Otsikko

EU; Koulutus; L'Europe, Espace de Mobilité Étudiante -konferenssi

Kokous

Konferenssi Ranskan EU-puheenjohtajuuskaudella; 4.11.2008 - 6.11.2008

Suomen edustajat

Johanna Haahtela, OPM

Virpi Hiltunen, OPM

Akseli Koskela, OPM

Leena Koskinen, OPM

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Puheenjohtajamaa Ranskan järjestämän kaksipäiväisen konferenssin päätarkoitus oli käydä keskustelua eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuudesta, siihen liittyvistä haasteista ja rahoituksesta.

Konferenssissa oli kolme kantavaa teemaa: (1) korkeakoululiikkuvuuden kehitys Euroopassa, (2) liikkuvuuden rahoituksen ja sen laajentamisen mekanismit, (3) liikkuvuuden hallinnointiprosessit ja instrumentit.

I Avauspuheenvuorot

Liikkuvuuden haasteet ovat laajat (kielelliset, sosioekonomiset, juridiset ja hallinnolliset lähtökohdat). Lisäksi tulee huomioida sen globaali ulottuvuus. Tärkeää on myös kerätä hyviä käytänteitä liikkuvuuden kehittämiseksi, ja EU-tasolla tulisi tehdä tutkimusta, joka osoittaisi liikkuvuuden hyödyt selkeämmin yksilöille (Bertonani).

Kysymys ei olekaan enää siitä mitkä ovat mahdollisuudet liikkuvuudelle, vaan halutaanko liikkuvuusjaksolle lähteä. Opiskelijoiden liikkuvuus riippuu myös työelämän kysynnästä ja muusta tarjonnasta. Keskeinen haaste on miten liikkuvuutta saadaan paremmin markkinoitua. Kotimaan korkeakouluissakin kansainvälistytään nykyään - ero opintojen aikana liikkuvien ja "liikkumattomien" välillä on hälvenemässä esimerkiksi kielitaidon suhteen - kotikansainvälistyminen saattaa olla uusi haaste (Teichler). EU:n ulkopuolelle suuntautuva liikkuvuus on yhä tärkeämpää (Teichler, Duchene).

Liikkuvuuden monipuolinen tilastotieto on olennaista. Tällä hetkellä validia tietoa liikkuvuudesta on ainoastaan saatavilla Erasmus -ohjelmasta. Esimerkiksi yksilöiden liikkuvuutta ei tällä hetkellä mitata laisinkaan. (Nolan/Cion)

Komission korkean tason liikkuvuustyöryhmän puheenjohtajan Rodriguesin mukaan liikkuvuuden rahoitusta tulisi monipuolistaa. Elinkeinoelämää ei ole riittävästi hyödynnetty rahoittajana. Liikkuvuuden rahoituksessa tulisi huomioon se, että ulkomailla opiskelua aiheuttaa kustannuksia, joihin opiskelijat tarvitsevat taloudellista tukea.

Ranskan korkeakouluministeri kertoi, että Ranska on perustamassa omaa liikkuvuusrahastoa, jonka lisäksi jokaiseen yliopistoon on veloitettu perustamaan oma kansainvälinen toimisto. Ranskan mielestä tarvitaan myös lisää kahden välisiä sopimuksia maiden välillä, jotta opinnot tunnustettaisiin automaattisesti yhä sujuvammin. Ranska on hiljattain tehnyt tällaiset sopimukset Espanjan ja Saksan kanssa (!). (Pecresse) Ministeri ei viitannut puheessaan millään tavoin EU-yhteistyöhön tai ECTS-järjestelmään.

Komissaari Figel mainitsi puheessaan, että komissio valmistelee vihreää kirjaa liikkuvuudesta.

II Korkeakoululiikkuvuuden kehitys

Yhdessä työryhmässä esitettiin hypoteesi "Liikkuvuuden ongelma liittyy liikkuvuuden käytäntöihin". Laatu ja määrä eivät ole vastakohtia tavoitteissa vaan toisiaan täydentäviä. Tulee nostaa liikkuvuuden tilastollisia lukuja, mutta pohtia samaan aikaan myös liikkuvuuden laatua. Poliittiset julistukset liikkuvuudesta perustuvat määrään. Laatu on myös sitä, miten ihmiset otetaan vastaan, miten opintopisteet hyväksytään tutkintoihin. Käytännön ongelmiin (esim. opiskelijoiden asuntopula, rahoituskysymykset) on tartuttava. Virtuaalinen liikkuvuus ei tule koskaan syrjäyttämään fyysistä liikkuvuutta. Suurin hyöty liikkuvuudesta syntyy nimenomaisesti fyysisestä liikkumisesta. EU:n ulkopuolelle suuntautuva liikkuvuus ei ole määrällisesti samalla tasolla kuin EU:n ulkopuolelta saapuva liikkuvuus. Tulee myös huomioida työharjoittelujaksot ulkomaisissa yrityksissä.

Kaikissa tapauksissa raha ei ole ratkaisu liikkuvuuteen, Espanja on kymmenkertaistanut tukea liikkuvuuteen lähivuosina, mutta liikkuvuus on kasvanut vain 20%. Mielenkiintoisten opintojen lisäksi mielenkiintoinen vaihtokohde on tärkeää opiskelijoille.

DE, FI, FR, ESU ottivat esille opettajaliikkuvuuden tärkeyden edellytysten luomisessa. Korkean asteen opettajien liikkuvuus ei ole kehittynyt, liikkuvuus on keskittynyt opetuksen sijasta tutkimukseen.

Kysymyksiä myös heräsi siitä miksi vaihtoon halutaan tasapainoa, kun sitä ei ole maailmankaupassa tai maahanmuutossa. Opiskelijat muistuttivat hyvistä jo olemassa olevista periaatteista (learning agreement, jne), mutta niiden käytön raadollisesta todellisuudesta.

Keskustelua heräsi myös liikkuvuuden todellisesta tarkoituksesta - onko sen tarkoitus kansainvälistävä, lisätä kielten ja kulttuurien tuntemusta vai onko tarkoitus vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta. Tarkoitus on tärkeä käsittää kun poliittisia määrällisiä tavoitteita asetetaan.

III Liikkuvuuden rahoituksen ja sen laajentamisen mekanismit

Eurooppalaisen liikkuvuuden makrotason suurin ongelma on elintasokuilu Itä- ja Länsi-Euroopan välillä. Opiskelijoiden liikkuvuusrahoituksen tulisi perustua alueellisiin elinkustannuksiin. Ehdotettiin, että tulisi perustaa eurooppalainen liikkuvuusrahasto, joka huomioisi alueellisen elintasokuilun. Esillä oli myös idea hyödyntää rakennerahastoja tai mahdollisuutta tarjota liikkuvuuslainaa Euroopan Investointipankin kautta? Toteuttamistapoja ei käsitelty kovin yksityiskohtaisesti. Idea on komissiossa

pohdittavana. Käytäväkeskusteluissa ilmeni, että Euroopan investointipankilla ja komissiolla suunnitelmat korkean tason työryhmän esittämästä liikkuvuuden lainarahastosta ovat hyvin erilaiset.

Eurostudent-tutkimuksen mukaan liikkuvuutta tulisi tukea, koska ulkomaille opiskelu on sosiaalisesti selektiivistä. Alhaisen sosioekonomisen taustan perheistä tulevat ovat aliedustettuja. Lisäksi maiden välillä on eroja siinä onko opiskelijoilla käytettävissä valtion rahoittama opintotuki ulkomaisiin opintoihin. Pohjoismaissa tämä mahdollisuus on, mutta useissa maissa mahdollisuutta ei ole tai tuen taso jää riittämättömäksi. Useassa puheenvuorossa todettiin, että ensisijainen keino edistää opiskelijoiden liikkuvuutta on mahdollistaa portability of grants and loans. Opiskelijapuheenvuorossa korotettiin, että kaikki mahdolliset rahoitusjärjestelmät eivät välttämättä ole opiskelijan kannalta tukijärjestelmiä. Parhaimpana pidettiin opintorahamuotoista tukea. Pohjoismaiden selvitys on osoittanut, että Norjan stipendi-malli ulkomaille opiskeluun on toiminut kannustavammin kuin Ruotsin lainamahdollisuus.

IV Liikkuvuuden hallinnointiprosessit ja instrumentit

Tässä teemassa nousi esille tarve kehittää liikkuville opiskelijoille tarjottavaa tietoutta ja palveluja. Eri toimijoiden rooli voisi olla nykyistä selkeämpi. Yksittäisillä korkeakouluilla on tärkeä rooli, mutta lisäksi tarvitaan liikkuvien opiskelijoiden tietotarpeita ja palveluja koordinoiva viranomainen. Erityisen tärkeänä asiana nähtiin opiskelija-asumisen tarpeiden huomioonottaminen. Tärkeänä pidettiin sitä, että vaihto-opiskelijoille olisi riittävästi tarjolla opiskelija-asuntolapaikkoja ja että asunnon hankkimisessa avustettaisiin. Asuntojen korkeat vuokrat voivat olla tosiasiallinen liikkuvuuden este, jos kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja ei ole tarjolla. Asuminen tulisi järjestää niin, että vaihto-opiskelijoilla olisi kontakteja myös paikallisiin opiskelijoihin.

Yleisarvio konferenssista on, että keskustelu korkea-asteen liikkuvuudesta sisältää hyvin paljon samanlaisia elementtejä eri maissa. Muiden maiden yrityksiä lisätä liikkuvuutta kannattaa tarkastella vielä lähemmin, kun kansallista korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaa toimeenpannaan. Ranskan tyyli järjestää konferenssi ei kerännyt pisteitä.

Konferenssin aineisto on osittain saatavilla osoitteessa

<http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/cid22938/l-europe-enseignement-superieur-espace-mobilite-renforcer-novembre-2008-nancy.html>

Asiasanat	korkeakoulut, koulutusohjelmat, jaosto koulutus (EU 30)
Hoitaa	OPM
Tiedoksi	ALR, EUE, MMM, STM, TEM, VM, VNEUS, YM